

הוראות כלליות:

1. מטלת הביניים, העוסקת בנושאים הבאים: טענות מקדמיות, צירוף אישומים ונאשמים והסדרי טיעון, מהווה 10% מהציון הסופי בקורס.
2. בתשובתכם יש להתבסס על המקורות המופיעים תחת רשימת הקריאה המצ"ב ככל והם רלוונטיים לאירוע. אין חובה להכריע אך יש לדון בכלל ההיבטים והסוגיות העולים מהאירוע ולהביא תימוכין לתשובתכם מהחקיקה ומהפסיקה.
3. את מטלת הביניים יש להגיש במודל עד ליום **5.1.23 בשעה 23:00**. לא תאושרנה הארכות מועד להגשת המטלה.
4. המטלה תוגש בגופן DAVID גודל 12, מרווח בין השורות- 1.5, שוליים רגילים- יש להקפיד על הדרישה הצורנית!
5. מענה על מטלת הביניים לא יעלה 2000 מילים. חריגה ממכסת המקום לא תיקרא ולחילופין תגרע ניקוד.
6. אין חובה להערות שוליים ויובהר- הערות השוליים, ככל שתהיינה, יכללו במסגרת מכסת המילים המותרת.
7. יש לפתור את מטלת הביניים באופן עצמאי. **חשד להעתקה יטופל בחומרה!**
8. **בהצלחה!**

על רקע חוב של המתלונן לדוד, ונוכח סירובו של המתלונן לשלם את חובו, נסע נועם מביתו בנהריה לביתו של דוד בפתח תקווה על מנת לסייע לו לתכנן כיצד יבטיח את גביית החוב מהמתלונן. בתום הפגישה, השניים גמרו אומר להתייצב בדירת המתלונן בתל אביב ולירות ברגלו של המתלונן באמצעות אקדחו של דוד. הניחו כי ביום 1.1.2021 הסיע נועם את דוד לדירתו של המתלונן בתל אביב וכי התוכנית יצאה מן הכוח אל הפועל (להלן: "האירוע").

עוד באותו יום פתחה המשטרה בחקירה פלילית של האירוע. לאחר תום החקירה, כל חומר החקירה הועבר לעיון הפרקליט המטפל לצורך הכרעה בדבר העמדה לדין או סגירת התיק. הניחו, כי בעת שהפרקליט המטפל דן בנושא, נודע לו כי בפיו של נועם גרסה המפלילה את דוד וכי כוונתו למסור אותה במסגרת עדותו בבית המשפט, ככל שיוגש נגדו כתב אישום.

ביום 1.2.2021 הוגש כנגד נועם ודוד כתב אישום על ידי פרקליטות מחוז דרום לבית המשפט המחוזי בבאר שבע. כתב האישום כלל עשרה אישומים.

במסגרת האישום הראשון, יוחסה לדוד עבירה של חבלה חמורה כשהעברין מזוין, וזאת לפי סעיף 333 בנסיבות האמורות בסעיף 335(א)(1) לחוק העונשין. בשל קושי ראייתי יוחסה לנועם עבירת פציעה לפי סעיף 334 לחוק העונשין.

במסגרת האישום השני, יוחסה לנועם עבירת מרמה שביצע באמצעות הטלפון עת היה בחופשה במלון "מלכת שבא" באילת בחודש ינואר שנת 1999, עבירה לפי סעיף 415 רישא לחוק העונשין. על פי אישום זה, במהלך שיחת הטלפון עם המוסד לביטוח לאומי, הציג נועם מצג שווא אודות מצבו הרפואי שעל בסיסו קיבל קצבאות במשך תקופה ארוכה ועד למועד הגשת כתב האישום.. הניחו כי על אף שהחקירה ביחס לאישום זה הסתיימה בחודש פברואר 1999, התיק שכב במשרדי התביעה כל אותן שנים וכי מדי שנה נערכו התייעצויות בנושא דיות הראיות על-ידי תובעים שונים, עד שהוחלט, בסופו של יום, להגיש כתב האישום.

במסגרת אישומים 10-3, יוחסו לדוד שורה של עבירות של החזקת סמים שלא לצריכה עצמית שביצע בסמוך לביתו בין השנים 2019-2021 לפי סעיף 7(א)(ג) רישא לפקודת הסמים המסוכנים.

נוכח ריבוי וחומרת העבירות, והיות דוד עבריין מוכר בעל פרופיל גבוה, התיק נקבע בפני הרכב מורחב המונה 5 שופטים.

לימים, הורשעו נועם ודוד, לאחר שמיעת ראיות, בעבירות שיוחסו להם ונגזר דינם.

השניים ערערו לבית המשפט העליון. במסגרת הידברות בין נועם לבין הפרקליטות לקראת הדיון בערעור התגבשו הסכמות להסדר טיעון, אולם נועם התעקש על התקיימותם של אחד משני תנאים: האחד, שהסדר הטיעון לא יובא לידיעתו של איש מלבד הפרקליט המטפל, לרבות בית המשפט, ויהווה הסכמה חשאית בינו לבין המדינה באמצעות הפרקליט המטפל, להדבר לא יודע לחבריו והוא לא ייתפס כמי שמשתף פעולה עם רשויות אכיפת החוק; לחילופין, הסדר הטיעון יובא לידיעת בית המשפט, רק בתנאי שההסדר יחייב את בית המשפט. עו"ד מגן, הפרקליט המטפל מטעם פרקליטות המדינה - אשר חשש כי ערכאת הערעור תהפוך את פסק הדין המרשיע ולא רצה "לחטוף זיכוי" שכן מעולם לא זוכה נאשם בתיק בו טיפל - גיבש הסדר טיעון עם נועם. הסדר הטיעון כלל הותרת ההרשעה על כנה, תוך הצגת עונש מוסכם מקל במיוחד.

גיבוש הסדר הטיעון עורר את זעמו של המתלונן, אשר מעוניין לפעול כנגד הסדר הטיעון, אך לא ידע כיצד לעשות זאת.

דונו בסוגיות המשפטיות העולות מהנסיבות המפורטות בשאלה, כיצד בית המשפט צפוי להכריע בהן?

רשימת קריאה

1. סעיפים: 10-6; 88-86 ו- 151-149 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.
2. סעיפים: 37, 40, 51 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.
3. סעיפים: 32-31 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.
4. רע"פ 849/07 זוהר בן-אשר נ' מדינת ישראל (21.1.2008)
5. ע"פ 124/93 מחמוד ספאדי מסעדה נ' מדינת ישראל, מז(1) 480 (1993)
6. ת"פ (י-ם) 1256/01 מדינת ישראל נ' כהן, פ"ד תשסב(2) 685
7. ע"פ 866/95 אהרון סוסן נ' מדינת ישראל, נ(1) 793
8. ע"פ 628/87 יעקב נורי נ' מדינת ישראל, מג(1) 087 (1989)
9. ע"פ 532/71 אליהו בחמוצקי נ' מדינת ישראל, כו(1) 543 (1972)
10. בג"ץ 688/86 בכר בן-דוד דהאן נ' משטרת ישראל, מ(4) 469 (1986)
11. ע"פ 1958-98 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(1) 577
12. בג"ץ 5699/07 פלונית (א') נ' היועץ המשפטי לממשלה, סב(3) 550 (2008), פסקאות 11-27 לפסק דינה של השי' ביניש
13. בג"ץ 6972/96 התנועה למען איכות השלטון נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נא(2) 757..

פתרון:

חוסר סמכות מקומית (סעיף 149(1))

על פי סעיף 6(א) לחוק סדר הדין הפלילי, "דנים נאשם בבית המשפט אשר באזור שיפוטו נעברה העבירה, כולה או מקצתה, או נמצא מקום מגוריו של הנאשם". על פי סעיף 7 לחסד"פ, "צורפו אישומים בכמה עבירות או הואשמו כמה נאשמים בכתב אישום אחד, מוסמך לדון בענין כל בית משפט אשר לו השיפוט, לפי סעיף 6 באחת העבירות או על אחד הנאשמים".

בשל העובדה שהעבירה נשוא האישום השני בוצעה במחוז דרום, בית המשפט המחוזי בבאר שבע, שהוא במחוז דרום, קנה סמכות לדון בכתב האישום כולו, ככל שייקבע כי היה מקום להגשת כתב האישום כפי שהוא הוגש, ביחס לצירוף האישומים והנאשמים (כפי שיפורט להלן), אף אם רק אחת העבירות בוצעה במחוז האמור, ובכפוף לקיומה של סמכות עניינית.

המועד להעלאת טענה מקדמית של חוסר סמכות מקומית לאחר תחילת המשפט (ההקראה), אם טענה זו לא נטענה במועד לא ניתן יהיה להעלותה בשלב מאוחר יותר של המשפט, אלא באישור בית המשפט (סעיף 151 לחסד"פ). בית המשפט ייתן לתובע זכות להגיב ולהביא ראיותיו וייתן החלטתו לאלתר אלא אם ראה להשהות את מתן החלטתו לשלב אחר של המשפט.

ככל שתקבל טענה זו (לאחר קבלת אישור בית המשפט להעלותה), רשאי בית המשפט להעביר את התיק לבית המשפט המוסמך מקומית לדון (הוא רשאי גם לבטל את כתב האישום אך רק במקרים בהם ייווכח כי נגרם עיוות דין לנאשם). בית המשפט הנעבר ימשיך את הדיון מהמקום אליו הגיע קודמו או מכל שלב אחר לפי שיקול דעתו.

חוסר סמכות עניינית (2)149

ככלל, ידון בית המשפט המחוזי בעבירות שעונשן עולה על שבע שנות מאסר למעט חריגים (סעיפים 40 ו-51 לחוק בתי המשפט).

עבירה של חבלה חמורה כשהעבריין מזוין - העונש הקבוע לצדה של עבירה חבלה חמורה כשהעבריין מזוין לפי סעיף 333 בנסיבות סעיף 335(א)(1) הוא 14 שנות מאסר. על פי הוראות סעיף 37(א)(1) לחוק בתי המשפט, עבירות שדינן עשר שנות מאסר ומעלה יידונו בפני שלושה שופטים, למעט בעבירות המנויות בחלק א' של התוספת הראשונה (סעיף 37(ב)(1) לחוק בתי המשפט). בין העבירות המנויות בחלק א' של התוספת הראשונה ניתן למצוא את העבירה של חבלה חמורה כשהעבריין מזוין ולכן יכול עו"ד מלמד לטעון שהיה מקום לדון בתיק זה בפני שופט שהוא דן יחיד לפי סעיף 37(ב) לחוק בתי המשפט (אלא אם הורה נשיא בית המשפט המחוזי או סגנו שהתיק יידון בהרכב של שלושה שופטים). בין כך ובין אחרת, אין סמכות לדון בתיק הזה בהרכב של חמישה שופטים.

עבירות פציעה וקבלת דבר במרמה - מדובר בעבירות שהעונש הקבוע בצידן הוא 3 שנות מאסר, ועל כן הן מצויות בסמכות בית משפט השלום. עם זאת, על פי סעיף 86 לחסד"פ, מותר לצרף לאישום בבית המשפט המחוזי גם עבירה שבסמכות בית משפט השלום.

עבירות הסמים - כיוון שהעונש הקבוע לצידה של עבירת החזקת הסמים שלא לצריכה עצמית הוא 20 שנות מאסר, בית המשפט המוסמך לדון בעבירה זו הוא בית המשפט המחוזי. עם זאת, בהתאם להוראות סעיף 51(א)(1)(ב), לפרקליט המחוז הסמכות להחליט להעמיד אדם לדין בגין עבירה זו לבית משפט השלום, ובלבד שלא יוטל עונש מאסר לתקופה העולה על 7 שנים.

טענה של חוסר סמכות עניינית יש להעלות מיד לאחר תחילת המשפט אך ניתן להעלותה גם בכל שלב אחר של המשפט מבלי שנדרש אישור בית המשפט. בית המשפט ייתן לתובע זכות להגיב ולהביא ראיותיו וייתן החלטתו לאלתר אלא אם ראה להשהות את מתן החלטתו לשלב אחר של המשפט.

ככלל, כל החלטה שהתקבלה בחוסר סמכות עניינית הינה בטלה מעיקרה. ככל שתתקבל טענה זו, רשאי בית המשפט לרפא את הפגם ולהורות על קיום הדיון בפני בית המשפט המוסמך עניינית.

התיישנות (8)149

בהתאם להוראות סעיף 9 לחסד"פ, מירוץ ההתיישנות יחל מיום ביצוע העבירה. ההתיישנות ביחס לעבירות של חבלה חמורה כשהעבריין מזוין והסמים היא 15 שנים. ההתיישנות ביחס לעבירות המרמה והפציעה היא 5 שנים. אין ספק כי לא חלה התיישנות ביחס לעבירות החבלה חמורה כשהעבריין מזוין והסמים נוכח מועד ביצוע. לעניין עבירת המרמה, במסגרת רע"פ 849/07 **זוהר בן-אשר נ' מדינת ישראל** (21.1.2008), נקבע כי עבירת קבלת דבר במרמה לא יכולה להימנות כ"עבירה נמשכת" לענין "הקפאת" תחילת ההתיישנות, כאשר השאלה מתייחסת למקרים בהם כתוצאה ממעשה המרמה המקורי נתקבל ה"דבר" לשיעורין. משכך, נראה כי עבירת המרמה התיישנה.

בעבירות עוון או פשע, שאירע בהן "אירוע מנתק", יופסק מרוץ ההתיישנות בשל אותו אירוע ויתחיל מרוץ התיישנות חדש בתום אותו אירוע, ובלבד שההתיישנות לא תוארך מעבר לתקופות הנוספות המנויות בחוק. אירוע מנתק הינו- חקירה על-פי חיקוק, הגשת כתב אישום או קיום הליך מטעם בית המשפט באותה עבירה. בענייננו, לא המתקיים אירוע מנתק. בפס"ד התנועה למען איכות השלטון נ' היועמ"ש לממשלה נקבע כי נוכח תכליות ההתיישנות הרי שפעולות התביעה בתיק לאחר שהושלמה החקירה אינן קוטעות את מירוץ ההתיישנות. אין כל הצדקה לכך שעה שלפני התביעה מונח כל חומר החקירה וכל שנותר לה הוא להפעיל בזריזות את שיקול דעתה אם יש בחומר כדי להגיש כתב אישום אם לאו. בנוסף, בהתאם להוראות סעיף 9(ג)(1)(ג) לחסד"פ, ניתן להאריך את תקופת ההתיישנות בעבירת עוון בשל אירוע מנתק לתקופה של שנתיים נוספות בלבד, כך שגם לו התקיים אירוע מנתק נראה כי לא היה בכך כדי לאיין את טענת ההתיישנות.

יש להעלות טענת התיישנות מיד לאחר תחילת המשפט אך ניתן להעלותה גם בכל שלב אחר של המשפט מבלי שנדרש אישור בית המשפט. בית המשפט ייתן לתובע זכות להגיב ולהביא ראיותיו וייתן החלטתו לאלתר אלא אם ראה להשהות את מתן החלטתו לשלב אחר של המשפט.

הסעד הניתן כאשר נטענת ומתקבלת טענת התיישנות הוא ביטול כתב האישום.

צירוף הנאשמים

על פי הוראות סעיף 87 לחסד"פ, מותר להאשים בכתב אישום אחד כמה נאשמים אם כל אחד מהם היה צד לעבירות שבכתב האישום או לאחת מהן, בין כשותף ובין בדרך אחרת, או אם האישום הוא בשל סדרת מעשים הקשורים זה לזה שהם מהווים פרשה אחת. מכאן שאין מניעה להגיש את כתב האישום כנגד נועם ודוד יחד, בפרט ביחס לאישום הראשון, אשר עוסק בעבירה שנועם ודוד הואשמו בביצועה בצוותא ואין ספק שמדובר בפרשה עובדתית אחת.

עם זאת, בהקשר זה, יש לדון בסעיף 87 לחסד"פ, שאין בו את הסיפא של סעיף 86 לחסד"פ. על-כן, לכאורה, לא ניתן לצרף לדיון במחוזי נאשם בעבירה שבסמכות בית משפט השלום עם נאשם בעבירה שבסמכות בית המשפט המחוזי. יש לפרט את ההלכה שנקבעה בפס"ד סוסן לעניין זה לעומת דעת המיעוט של השופט גולדברג.

גם אם נאשם בוחר להעיד, בפרשת ההגנה שלו, כנגד נאשם אחר, הוא לעולם לא יחשב עד תביעה, אלא עד הגנה. ככל שהתביעה מעוניינת שנאשם יהפוך לעד תביעה כנגד שותפו, עליה להגיש כנגד כל אחד מהנאשמים כתב אישום נפרד. עם זאת, היא לא חייבת לעשות כן. הדבר נתון לשיקול דעתה. אין בעובדה שדוד מתכוון להעיד באופן שיפליל את נועם כדי למנוע את הגשת כתב האישום כנגד שני הנאשמים יחד, אף אם הדבר ידוע למאשימה מבעוד מועד, זאת בהתאם

לקביעת בית המשפט במסגרת ע"פ 124/93 **מחמוד ספאדי מסעדה נ' מדינת ישראל** לפיה עדות של נאשם, בשלב הסניגוריה של משפטו או בעניין העונש, אינה מחייבת הפרדת המשפט.

צירוף האישומים

בהתאם להוראות סעיף 86 לחסד"פ, ניתן לצרף בכתב אישום אחד מספר אישומים בהתקיים אחד התנאים הבאים: (א) אם הם מבוססים על אותן עובדות; (ב) הם מבוססים על עובדות דומות (ג) הם מבוססים על סדרת מעשים הקשורים זה לזה עד שהם מהווים פרשה אחת.

בענייננו, אין כל קשר בין עבירה של חבלה חמרה כשהעבריין מזוין, לבין העבירות האחרות המנויות בכתב האישום ביחס לכל אחד מהנאשמים, לא מבחינת עובדות ביצוען או דימיון ביניהן, אין כל קשר ענייני בין העבירות והן אף לא בוצעו בסמיכות זמנים. דומה כי אף אין באישומים השני והשלישי כדי לשפוך אור בכל דרך שהיא על האישום הראשון.

בהתאם לת"פ (י-ם) 1256/01 **מדינת ישראל נ' יונה כהן**, פ"ד תשסב (2) 685, כאשר מדובר בשילוב הוראות שני הסעיפים הנדונים, סעיף 86 שעוסק בצירוף אישומים וסעיף 87 שעוסק בצירוף נאשמים, על המאשימה לעמוד בכל התנאים שבשני הסעיפים. גם אם כתב-אישום עומד בתנאי סעיף 86 לחסד"פ בשל העובדה שאפשרויות צירוף האישומים נרחבות יותר, הוא צריך לקיים גם את תנאי סעיף 87 לחסד"פ בכל הנוגע לצירוף הנאשמים. משכך, אף אם ניתן היה להגיש את כתב האישום כנגד נועם ודוד יחד בגין החבלה חמורה כשהעבריין מזוין/פציעה, לא היה מקום לצרף את האישומים הנוגעים לכל אחד מהם בנפרד לאותו כתב אישום, וודאי שלא כאשר האישום הנפרדים של כל אחד מהנאשמים אינם נוגעים לנאשם השני כלל.

יציין כי במקרה של צירוף נאשמים או אישומים, הערכאה המוסמכת תהיה זו המוסמכת לדון בעבירה החמורה ביותר (ע"פ 866/95 **אהרון סוסן נ' מדינת ישראל**, נ(1) 793).

הסדר הטיעון

אשר להסדר הטיעון שגובש בין הפרקליטות לבין נועם, אין מניעה כי הסדר טיעון יגובש במסגרת הערעור (ע"פ 628/87 **יעקב נזרי נ' מדינת ישראל**, מג(1) 08 (1989)). התנאים שהציבו נועם ודוד אינם אפשריים, שכן, כדי למנוע תקלות ולהבטיח שלא יורשע אדם בדינו על פי הודיה פסולה, מן ההכרח למצוא דרכים נאותות להביא כל הסכם אשר על פיו מודה נאשם באשמתו, לידיעת בית המשפט. מן העבר השני, בית המשפט אינו כבול להסכמות הצדדים במסגרת הסדרי טיעון (ע"פ 532/71 **אליהו בחמוצקי נ' מדינת ישראל**, כו(1) 543 (1972)). עם זאת, הסדר הטיעון – באשר הוא – אינו רק שיקול אחד ככל יתר השיקולים העומדים בפני בית-המשפט הגוזר את העונש. הסדר הטיעון, כשהוא לעצמו, הוא שיקול מרכזי בגזירת הדין הן מטעמים של אינטרס הציבור הן כדי למלא אחר ציפיות הנאשם המוותר בהודאתו על זכותו לניהול ההליך הפלילי עד תומו. לכל אלה ייתן בית-המשפט משקל רב בעת שהוא מפעיל את שיקול-דעתו בשלב גזירת הדין, עם זאת אין מדובר בשיקול בלעדי (ע"פ 1958/98 **פלוגי נ' מדינת ישראל**, פ"ד נז(1) 577 (להלן: "עניין פלוגי").

הסדר טיעון בעבירה מסוג פשע מחייב אישורו של פרקליט מחוז ועל כן הפרקליט המטפל לא היה מוסמך להיקשר בעסקת טיעון עם נועם בהחבא מבלי לקבל אישור זה (בג"ץ 688/86 **בכר בן-דוד דהאן נ' משטרת ישראל**, מ(4) 469 (1986)).

במסגרת עניין פלוגי נקבע כי בית המשפט ידחה הסדר טיעון אם ימצא כי נוצר יחס בלתי הולם בין ההקלה הניתנת לנאשם כתוצאה מן ההסדר לבין אינטרס הציבור, גם אם מניעה של התביעה כשרים.

בנסיבות המקרה, נראה כי הנימוקים שהובילו את עו"ד מגן לגבש את הסדר הטיעון היו נימוקים פסולים, והעובדה שלא רצה שנאשם יזוכה "במשמרת שלו" אינה מהווה שיקול לגיטימי, בפרט אם מדובר במצב בו הנאשם זכה לעונש מקל במיוחד.

ביקורת על סבירות הסדרי טיעון נעשית, ככלל, באמצעות עתירה לבג"ץ. ככל שתוגש עתירה כאמור על-ידי המתלונן, בג"ץ יידרש לבחון את ההסדר במשקפיים של המשפט המנהלי, לרבות: האם ההסדר כרוך בהפעלת שיקולים זרים (כפי שנעשה בענייננו), האם ההסדר חורג באופן קיצוני ממתחם הסבירות וכיוצא באלו. בחינה זו תיערך לפי העקרונות שבפסיקה ובכללם, העיקרון

שלפיו ליועץ המשפטי לממשלה נתון שיקול דעת רחב בכל הנוגע להגשת כתבי אישום, לעריכת הסדרי טיעון ולעיצוב התנאים של הסדרי טיעון (בג"ץ 5699/07 פלונית (א') נ' היועץ המשפטי לממשלה).